

YIL: 2 / SAYI: 30

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

16-30 Nisan 2023

kosam.org

info@kosam.org

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

16-30 NİSAN 2023

Bu Rapor, **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)** tarafından özel olarak hazırlanmıştır.

Bu yayının tüm hakları KOSAM'a aittir. KOSAM'ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir. Bu yayındaki tüm fikirler tamamen derlenen enstitüler, yayınlayan yazarlara aittir ve KOSAM'ın yayın politikalarını yansıtmamaktadır.

COPYRIGHT © 2023

KOSAM - Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi

Akabe Mah. Alaaddin Kap Cd. No:130 D:H, 42020 Karatay / Konya TÜRKİYE

Tel: 444 1251 / 7975

www.kosam.org

info@kosam.org

ÖN SÖZ

Belirlediği alanlarda araştırma raporları üreten, bilgi notları yayımlayan, farklı sorunlara çözüm sunma amaçlı projelere imza atan bir yapı hüviyetindeki **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)**, Konya merkezli bir düşünce kuruluşu olarak 2022 yılının ilk çeyreğinde kuruldu.

Ekonomi, ticaret, sanayi, iç ve dış politika dinamikleriyle sosyal politikalar, tarım, çevre, akıllı şehir, sağlık, enerji vb. konularla ilgilenen KOSAM faaliyetlerini şehir, ülke ve dünya ekseninde farklı başlıklarda yürütür.

Merkez; uluslararası düşünce kuruluşlarının faaliyetlerini, raporlarını ve güncel değerlendirmelerini düzenli takip eder. Bu kapsamda 2022 yılından itibaren KOSAM bünyesinde; dünya ve ülke gündemi hakkında bilgilenmek, düşünce kuruluşlarının raporlarından haberdar olmak ve en önemlisi küresel fırsatlardan faydalanıp risklerden kaçınmak için stratejik çalışmaları aktarmak amacıyla “**Dünya Ne Konuşuyor?**” Raporları hazırlamaktadır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu, her ayın ilk ve ikinci yarısını kapsamak üzere **ayda iki defa** okurlarıyla buluşmaktadır. Rapor için **Kuzey ve Latin Amerika, Euro Bölgesi, Orta ve Uzak Asya, Afrika, Orta Doğu, Avrasya** vb. çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının gündemleri KOSAM’ın uzman kadrosu tarafından analiz edilir. Süreçte “Hangi kuruluş ne tür konularda çalışmış, gündemde ne var ve gelecekte beklentileri neler?” sorularına cevap aranır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu; **Ekonomi, Politika, Çevre ve Sosyal** olmak üzere **dört ana başlıkta** hazırlanır. Makale, rapor, bilgi notu, yorum vb. çalışmaların kısa özetleri okuyucuya yansıtılırken konu başlığı, makalenin hangi kurumdan alındığı ve bu merkezlerin hangi ülkede faaliyet gösterdikleri de raporda yer alır. Her özetin sonunda konuyla ilgilenen okurların orijinal çalışmaya hızlı bir şekilde ulaşabilmesi için erişim linkleri açık şekilde paylaşılır.

KOSAM olarak hedefimiz; “Dünya Ne Konuşuyor?” sorusunun cevabını ve bölgelerinde ulusal/ uluslararası politikaya yön veren kuruluşların “**yarınların gündemi**” olarak gördükleri farklı başlıkları analiz ederek güncel hâli ile aktarmaktır. Bu bağlamda 2023 yılında da ekonomi, siyaset, ticaret, sanayi, sosyal politika, eğitim, çevre vb. alanlarda yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası araştırma ve çalışmalar yürütmeye, büyük veri analizi ile mevcut durum değerlendirmeleri yaparak geleceğe ışık tutmaya ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaya devam edeceğiz.

İçindekiler

A. EKONOMİ	1
1. Alman Kimya Endüstrisi İyileşme Kaydediyor / IFO Institute (Almanya).....	1
2. Enflasyon Beklenenden Az Düştü, Enflasyon Kaynaklı Baskılar Hala Devam Ediyor / National Institute of Economic and Social Research (Birleşik Krallık).....	1
3. Alman Konut İnşaatında Duraklama / IFO Institute (Almanya)	3
4. Birleşik Krallık'ın Ticaret ve Döviz Kuru / National Institute of Economic and Social Research (Birleşik Krallık).....	4
5. UBS Devralmadan Önce Credit Suisse'ten 68 Milyar ABD Dolarının Üzerinde Para Çekildi, Ancak Acil Birleşme Kârı Artırdı / South China Morning Post (Hong Kong).....	5
B. POLİTİKA	7
1. Sudan'daki Çatışma Tüm Dünya İçin Nasıl Bir Önem Taşıyor? / AP News (ABD)	7
2. Çin'in Körfez Bölgesinde Yenilenen Etkisi / Chatham House (Birleşik Krallık).....	8
3. Pentagon Belgeleri: Arap Devletlerinin Dış Politikalarında Rusya'nın Konumu / The Institute for National Security Studies (İsrail)	9
4. Ölümcül Çatışmalar Dördüncü Gününe Girerken Sudan'ın Başkenti Patlamalarla Sarsıldı / AL-MONITOR (ABD)	11
5. Finlandiya NATO'nun Gelecekteki Caydırıcılığına Büyük Değer Katıyor / Chatham House (Birleşik Krallık)	12
6. Enerji Güvenliği Riski Olarak Tayvan Krizi / The Institute of Energy Economics (Japonya)	14
7. Ukrayna ve Rusya'nın Büyük Güç Barış Planına İhtiyacı Var / Belfer Center (ABD) ...	15
8. Rosatom'a Yönelik Yaptırımlar: Neden Önemli? / RAZUMKOV (Ukrayna)	16
9. Çin, Kendisini Çevreleyen Amerikan Duvarından Çıkartıyor / The Institute for National Security Studies (İsrail).....	17
C. ÇEVRE	19
1. Kanada'nın Kritik Mineraller Stratejisi: Asya Pasifik'te Çıkarların ve Fırsatların Dengelenmesi / Asia Pacific Foundation of Canada (Kanada).....	19
2. İklim Eylemleri Hem Yerli Hem de Yapay Zekaya İhtiyaç Duyuyor / Observer Research Foundation (Hindistan)	20
3. Gıdada Kayıp ve İsrafı Azaltmanın Küresel Faydaları / World Resource Institute (ABD).....	22

4. Kakao ve Tarımsal Ormancılık: Doğal Ağaç Rejenerasyonu Üzerine Bahis Oynamak / CIRAD (Fransa).....	23
5. Lityum Enerji Dönüşümünü Yönlendirir: Şili'nin Üretimi Kamulaştırma Planı / Atlantic Council (Amerika)	25
D. SOSYAL.....	27
1. Rana Plaza Olayından On Yıl Sonra / Rosa Luxemburg Stiftung (Almanya).....	27
2. Dünya Gıda Programı Sudan'daki Çatışmaların Milyonlarca Kişiyi Daha Açlığa Sürükleyebileceği Konusunda Uyardı / World Food Programme (İtalya)	28
3. Son Nüfus Sayımı Verilerine Göre Büyük Kentsel Alanlarda Pandemi Kaynaklı Nüfus Azalması Yavaşlıyor veya Tersine Dönüyor / Brookings (ABD)	29
E. TEKNOLOJİ.....	31
1. Yapay Zekâ Araştırmalarını Askıya Alabilir Miyiz? / Heartland Institute (ABD)	31
2. Yapay Zeka Bilişimi, Kültürü ve Tarihin Akışını Nasıl Değiştirebilir / The Economist (ABD).....	32
F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER	33

A. EKONOMİ

1. Alman Kimya Endüstrisi İyileşme Kaydediyor / IFO Institute (Almanya)

IFO Enstitüsü tarafından yayımlanan İş İklimi verilerine göre mart ayında Almanya'nın kimya endüstrisi pozitif gelişmeler kaydetmiştir. IFO anketine göre şubat ayında -17,9 olan puan mart ayında -10.5 puana kadar yükselmiştir. Mevcut iş beklentilerinde ise önemli bir artış yaşanırken, beklentiler ilk defa 2022 yılı mart ayından bu yana sıfır seviyesinin üzerine çıkmıştır. Bazı firmalar iş durumlarının iyileştiğini belirtirken, sadece birkaç firma iş durumunun yetersiz olduğunu bildirmiştir. IFO Enstitüsü endüstri uzmanı Anna Wolf, işlerin özellikle bazı endüstrilerde stabil hale geldiğini – kauçuk ve plastik işleme, otomotiv endüstrisi ve inşaat sektörü – vurgulamıştır.

Talebin yıl başına göre zayıf kaldığı değerlendirilirken birçok firma üretim kapasitelerini artırmayı istemiştir. Aynı zamanda yine birçok firma uluslararası rekabetçilik pozisyonunun bozulmasından dolayı sahip oldukları ürünlerin fiyatlarını azaltmayı düşünmektedir. Fakat, Anna Wolf'a göre fiyatların azaltılması talebin artmasına neden olurken kazançlarda yaşanan zorlukların devam etmesine hatta daha da artmasına sebep olacağını düşünmektedir. Ara mal arzında yaklaşık olarak firmaların %20,2'si darboğazda olduklarını belirtmiştir. Bu durum, özellikle 2021 yılı aralık ayında %73 ile zirveyi görmüştür.

Erişim: <https://www.ifo.de/en/press-release/2023-04-19/sentiment-germanys-chemical-industry-brightens-further>

Anahtar Kelimeler: Almanya, Kimya Endüstrisi, Arz -Talep

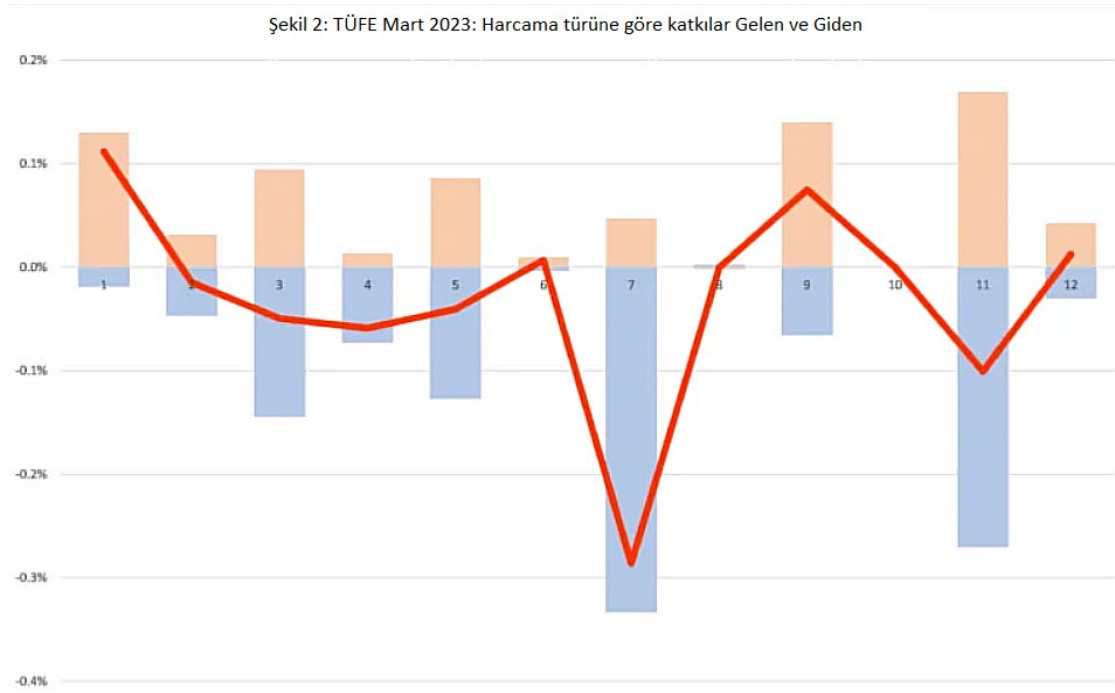
2. Enflasyon Beklenenden Az Düştü, Enflasyon Kaynaklı Baskılar Hala Devam Ediyor / National Institute of Economic and Social Research (Birleşik Krallık)

Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) şubat ayındaki %10,4 seviyesinden Mart 2023'te %10,1 seviyesine gerilemiştir. Ancak, 12 harcama türünün 11'inde aylık enflasyon artışı devam ettiği için enflasyon etkisini korumuştur. Şubat-Mart 2022 istatistikleri de göz önünde

bulundurularak bakıldığında, Mart 2023 enflasyonundaki değişime en büyük katkıyı yapan sektörler ulaşım (%-0,3), gıda ve alkolsüz içecekler (%1), konut ve ev hizmetleri (%-0,09), ve eğlence ve kültür (%0,8) olmuştur. Farklı sektörlerin genel enflasyona olan katkıları da aşağıdaki grafikte ayrıntılı olarak incelenmiştir.

TÜFE hesaplanırken harcama ağırlıkları kullanılmış, eski enflasyon (Şubat-Mart 2022) mavi renkte, yeni aylık enflasyon (Şubat-Mart 2023) açık kırmızı ile gösterilmiştir.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
GIDA VE ALKOLSÜZ İÇECEKLER	ALKOLLÜ İÇECEKLER VE TÜTÜN	GİYİM KUŞAM, AYAKKABI	EV, SU, ELEKTRİK, DOĞALGAZ VE DİĞER YAKITLAR	EV EŞYASI, ARAÇ GEREÇ VE EV BAKIMI	SAĞLIK	ULAŞIM	İLETİŞİM	SANAT VE KÜLTÜR	EĞİTİM	LOKANTA VE OTELLER	DİĞER ALIŞVERİŞ VE SERVİSLER

Kaynak: National Institute of Economic and Social Research

Aralık ayından ocak ayına kadar olan dönemde fiyatlarda büyük bir düşüş yaşanmıştır. Ancak, Ocak-Şubat arası dönemde gerçekleşen %1,1'lik artışın enflasyonun yoğunlaşması değil, ocak ayındaki büyük indirimlerden sonra fiyatların eski haline dönmesi nedeniyle yaşanmış bir "geri sıçrama" olduğu tartışılmıştır. Ancak, Mart 2023'te aylık enflasyonun %0,8 ile 2022'nin son çeyreğinde görülen seviyelerin önemli ölçüde üzerinde olması, enflasyon kaynaklı baskıların hala mevcut olduğunu ve 2023'te yaşanacak enflasyon düşüşünün umut edilenden daha yavaş olacağını göstermiştir. Aylık

en yüksek enflasyona sahip ilk on ürün arasında akıllı hoparlörler (%46,69), kömürlü barbeküler (%20,22) ve meyve-sebze smoothieleri (%16,69) yer alırken, en yüksek negatif enflasyona sahip son on ürün arasında patates cipsleri (%-8,46), e-Kitaplar (%-10,85), ve yol kenarı kurtarma hizmeti (%-19,01) yer almıştır.

Batı'nın işgal nedeniyle Rusya'ya yönelik uyguladığı yaptırımlar işleri belirsizleştirmeye devam etse de dünya ekonomisinin tedarik zincirlerini yeniden yönlendirmesiyle duruma uyum sağlamış ve savaşın etkisi beklendiği kadar kötü olmamıştır. Aynı zamanda savaşta 2023'ün sonlarına doğru müzakere yoluyla bir çözüme kavuşma durumu söz konusu olursa bu durumun Rusya'yı çözümün bir parçası haline getirerek dünya genelinde enerji enflasyonu üzerinde olumlu bir etki oluşturabileceği öngörülmektedir.

Erişim: <https://www.niesr.ac.uk/blog/inflation-falls-less-expected-inflationary-pressures-persisting>

Anahtar Kelimeler: TÜFE, Enflasyon, Aylık Enflasyon Artışı, Harcama, Birleşik Krallık

3. Alman Konut İnşaatında Duraklama / IFO Institute (Almanya)

IFO Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen anketler sonucunda Almanya'da konut inşaatında yaşanan iptaller giderek artmaktadır. Alman inşaat sektöründe faaliyet gösteren firmaların yaklaşık %16'sı verilen konut siparişlerinin iptal edildiğini bildirmiştir. Konut inşaat oranları ocak ayında %13,6, şubat ayında ise %14,3 olarak gerçekleşmiştir. IFO Enstitüsü araştırmacısı Felix Leiss, inşaat maliyetindeki ani artışlar ve finansman kredisi faizlerinin artması inşaat sektöründe karlılığının azalmasına, projelerin ertelenmesine ve hatta iptal olmasına sebep olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, inşaat sektöründeki birçok firma gelecek konusunda oldukça endişeli olduklarını vurgulamıştır.

İş beklentisi oranına bakıldığında -56 puan dolaylarındadır. Fakat bu oran şubat ayında kaydedilen olağanüstü -64,5 puan ile kıyaslandığında olumlu görünse de sektörün korkuları devam etmektedir. Mevcut pozisyonda birçok şirketin sipariş defterleri dolu olsa da bu inşaat sektörünü korumamaktadır. Biriken siparişlerin ileride beklenen az siparişleri sübvansede edemeyeceği düşünülünce sektördeki bazı firmaların ileride ciddi sıkıntılar çekebileceği söylenmektedir. Şubat 2023 yılında sipariş oranındaki azalma

%23,4 iken bu oran geçtiğimiz mart ayında %25,5'e kadar yükselmiş, geçen yılın mart ayına bakıldığında ise bu oran %8,6 olarak gerçekleşmiştir.

Erişim: <https://www.ifo.de/en/press-release/2023-04-20/more-cancellations-german-residential-construction>

Anahtar Kelimeler: Almanya, İnşaat, İnşaat Maliyeti

4. Birleşik Krallık'ın Ticaret ve Döviz Kuru / National Institute of Economic and Social Research (Birleşik Krallık)

Birleşik Krallık'ın Brexit sonrası zayıf ticaret performansı endişe oluşturmuştur. Ancak, Brexit'in Kovid-19 pandemisiyle aynı zamana denk gelmesi, hangi faktörlerin bu zayıf performansa sebep olduğunu belirlemeyi zorlaştırmıştır. Birleşik Krallık'ın ticareti, pandemi sonrası toparlanma döneminde diğer ülkeler gibi büyük bir toparlanma göstermemiştir. Hacim etkilerinin büyüklüğü asıl endişe kaynağı olurken, ticaretten elde edilen kazançlarda önemli kayıpların olduğuna işaret edilmiştir. Birleşik Krallık'ta ticari faaliyetlerde yaşanan kayıpların önemli bir sebebi ülkede yaşanan yüksek fiyatlar olmaktadır. Avrupa Birliği ile yapılan ticaretin Brexit sebebiyle düşüş yaşaması durumunda, Birleşik Krallık'ta ithalatçılar ürünleri ya iç piyasada üretmek durumunda kalacak ya da AB dışında herhangi bir pazardan temin etmek zorunda kalacaktır.

Kaynak: NIESR

Bazı uzmanlar, Brexit'in Birleşik Krallık'taki gıda fiyatlarını yıllık bazda %19,2 oranında artmasına katkıda bulunduğunu ve aynı dönemde AB'de de gıda fiyatlarında %19,5'lik bir artış yaşandığını belirtmiştir. Birleşik Krallığın son üç ayda, ihracat hacmi %13 oranında azalma göstermiştir. Birleşik Krallık'ın pandemi sonrası bu denli yavaş toparlanma, daha önceden de var olan koşulların ekonomiyi beklenmedik olumsuz etkenlere karşı savunmasız hale getirmiştir. Nihayetinde, daha fazla ihracat demek daha az iç talep demektir. Birleşik Krallık'ın uzun süredir devam etmekte olan ödemeler dengesi açığı, ülkenin yaptığı yurtiçi yatırıma kıyasla tasarruf açığını yansıtmıştır. Birleşik Krallık, ihracatını ve ödemeler dengesini düzene sokmak istiyorsa daha az tüketmek zorunda kalacaktır. Daha karşılanabilir bir Birleşik Krallık döviz kuru, Birleşik Krallık ihracatının rekabet gücünü artırabilir ve Birleşik Krallık üreticilerinin ithalatla daha etkin bir şekilde rekabet etmesini sağlayabilir. Ancak döviz kurunu düşürmek zor bir süreçtir. Bunun yanı sıra döviz kurundaki düşüşün üretim kapasite artışıyla sonuçlanması ciddi bir zaman alacağı vurgulanmıştır.

Erişim: <https://www.niesr.ac.uk/blog/uk-trade-and-exchange-rate>

Anahtar Kelimeler: Birleşik Krallık, Brexit, Avrupa Birliği, Döviz Kuru, Ticaret

5. UBS Devralmadan Önce Credit Suisse'ten 68 Milyar ABD Dolarının Üzerinde Para Çekildi, Ancak Acil Birleşme Kârı Artırdı / South China Morning Post (Hong Kong)

Credit Suisse, 2023'ün ilk çeyreğinde 61,2 milyar İsviçre frangı (68,6 milyar \$) para çektiğini bildirmiş ve bunun UBS bankası tarafından devralınmadan önceki son rapor olduğu söylenmiştir. Yerli rakibi tarafından acil şekilde devralınması ve oluşan panik havası, özellikle mart ayının ikinci yarısında önemli net varlık çıkışlarına katkıda bulunmuştur. Ancak Credit Suisse'in net kârı, devralma anlaşmasındaki yüksek riskli borçların silinmesiyle 12,4 milyar franga yükselmiştir. Bankanın üçüncü çeyrek sonuçları, Menkul Kıymetleştirilmiş Ürünler Grubu'nun önemli bir bölümünün Apollo Global Management'a 700 milyon franga satılmasıyla daha da yükselmiştir.

ABD'deki üç önemli bankanın batmasından sonra Credit Suisse Bankası bir dizi skandalla karşı karşıya kalmış ve zincirin en zayıf halkası gibi görülerek İsviçreli yetkililer tarafından acil kurtarma girişimine ve UBS ile birleşmesi için baskıya maruz kalmıştır. Credit Suisse tahvil sahipleri, devralma anlaşmasıyla kendilerini çileden çıkaran İsviçre Finansal Piyasa Denetleme Kurumu'na karşı yasal işlem başlatmıştır. UBS, salı günü ilk çeyrek sonuçlarını açıklayacağı ve tüm gözlerin Credit Suisse ile planlanan birleşmeyi çevreleyen belirsizlikler üzerinde olacağı belirtilmiştir. Analistler, UBS'in eski rakibini derin bir şekilde yeniden yapılandırma konusunda büyük bir görevle karşı karşıya olduğunu vurgulamıştır.

Erişim: https://www.scmp.com/business/banking-finance/article/3218169/over-us68-billion-withdrawn-credit-suisse-ahead-ubs-takeover-emergency-merger-swells-profit?module=lead_hero_story&pgtype=homepage

Anahtar Kelimeler: Credit Suisse, UBS, Banka Krizi, ABD, İsviçre

B. POLİTİKA

1. Sudan'daki Çatışma Tüm Dünya İçin Nasıl Bir Önem Taşıyor? / AP News (ABD)

Sudan'da iki üst düzey general arasında başlayan çatışmalar ülkeyi çöküş riskiyle karşı karşıya bırakırken, oluşan kriz ortamının önemli sonuçlar doğurabileceği söylenmektedir. Her iki taraf da on binlerce savaşıya, yüz binlerce yabancı desteğine, maden zenginliklerine ve kendilerini yaptırımlardan koruyabilecek diğer kaynaklara sahiptir. Çatışmalar şimdiden yüzlerce insanın ölümüne yol açarken, milyonlarca insan silah seslerinden, patlamalardan ve yağmacılardan korunmak için kentsel alanlarda sıkışıp kalmıştır. Sudan'daki Tufts Üniversitesi uzmanlarından Alex De Waal, çatışmanın bir iç savaşın ilk safhası olarak görülmesi gerektiğini vurgulamıştır. İki güç arasındaki çatışmaların galibi muhtemelen Sudan'ın bir sonraki başkanı olacağı, kaybeden tarafın ise sürgün, tutuklanma ya da ölümle karşı karşıya kalacağı düşünülmektedir. Başka bir düşüncede ise durumun uzun soluklu bir iç savaşa ya da Arap ve Afrika ülkesinin rakip devletçiklere bölünmesi ile sonuçlanması da mümkün görünmektedir. Kahire, ateşkes için Sudan'daki her iki tarafla da temasa geçmiş ancak ordunun yenilgiye uğraması halinde bu duruma seyirci kalmayacağı söylenmektedir.

Körfezdeki Arap ülkelerinin son yıllarda Afrika Boynuzu bölgesinde güç göstermeye çalıştığı, Birleşik Arap Emirlikleri ve Rusya'nın İsyancı Hızlı Destek Kuvvetleri ile yakın bağları bulunduğu bildirilmiştir. Kremlin ile yakın bağları olan bir Rus paralı asker birliği olan Wagner, son yıllarda Afrika'da ilerleme kaydetmiş ve 2017 yılından beri Sudan'da aktif faaliyet göstermektedir. Sudan, 1990'lı yıllarda Usame bin Ladin ve diğer militanlara ev sahipliği yaptığı için uluslararası bir parya haline gelmiş ve 2000'li yıllarda Darfur bölgesindeki çatışma nedeniyle kendisine uygulanan izolasyon artmıştır. Hartum'daki hükümetin 2020 yılında İsrail ile olan bağlarını güçlendirmeyi kabul etmesinin ardından ABD, Sudan'ı terörizmin devlet sponsorları listesinden çıkarmış ancak 2021 yılındaki askeri darbenin ardından milyarlarca dolarlık kredi ve yardım paketini askıya almıştır. Sudan'ın devam eden ekonomik sıkıntıları, Batılı ülkelere her iki tarafa da geri adım atmaları için baskı yapmak üzere ekonomik yaptırımları kullanma fırsatı sunmaktadır.

Ancak, ülkedeki silahlı grupların uzun zamandır nadir bulunan mineraller ve diğer doğal kaynakların karanlık ticaretiyle zenginleştiği vurgulanmaktadır. Aralarında ABD, BM, Avrupa Birliği, Mısır, Körfez ülkeleri, Afrika Birliği ve Doğu Afrika'da IGAD (Hükümetler Arası Kalkınma Otoritesi) olarak bilinen sekiz ülkeden oluşan bloğun da bulunduğu çok sayıda arabulucu adayının, barış çabasını savaşın kendisinden daha karmaşık hale getirebileceği söylenmektedir.

Erişim: <https://apnews.com/article/sudan-conflict-nile-africa-russia-03adebaff0c95992c6f90543dcb2c894>

Anahtar Kelimeler: Sudan, Savaş, Silahlı Gruplar, Ordu

2. Çin'in Körfez Bölgesinde Yenilenen Etkisi / Chatham House (Birleşik Krallık)

Çin, uluslararası alanda sorumlu ve büyük güç markasını Covid-19 pandemisini kullanarak Körfez gibi bölgelerde kendi üstünlüğüne dair söylemlerini dile getirmiştir. Bu söylemler Çin'in siyasi sistemini son derece verimli ve merkezi olarak tasvir etmiş, aynı zamanda da ülkenin tıp sektöründe ve bilimsel yeniliklerdeki etkinliğine vurgu yapmıştır. Çin, yeni bir dünya düzeni oyuncusu olarak tasvir edilirken Körfez ülkeleri ile arasındaki ilişki son on yılda, özellikle de 2013 yılında yapılan Kuşak-Yol Girişimi'nden bu yana giderek daha önemli hale gelmiştir. Bölgeler arası ilişkiler özellikle Çin'in artan petrol ve doğalgaz talebinin Körfez ülkeleri tarafından karşılayabildiği için çoğunlukla ekonomik ortaklık olarak ilerlemiştir. Ancak zaman geçtikçe, özellikle Covid-19 sürecinde Çin-Körfez ilişkileri ekonomik bağların ötesine geçmiş, güvenlik meseleleri ve kültürel ilişkileri de kapsayan politika alanlarına doğru genişlemiştir. Covid-19 pandemisi ilişkilerin derinleşmesi için bir hızlandırıcı görevi görmüştür. Çin'in söylemleri Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar ve İran gibi ülkelerce benimsenmiştir.

Çeşitli Körfez monarşilerinin Çin'in söylemlerine nasıl karşılık verdikleri çoğu zaman ABD ile olan ilişkilerine bağlı olarak şekillenmiştir. ABD, Çin-Körfez ilişkileri arasında kilit bir role sahiptir. Birçok durum Çin ve ABD arasındaki gerilimlerin içerisinde gerçekleşirken, Körfez ülkeleri kendilerini bu gerilimlerin ortasında stratejik olarak konumlandırmaya

çalışmaktadırlar. Çin'in söylemleri, Batı karşısındaki üstünlüğünü ve küresel gücün ABD'den Çin'e doğru kaydığı sinyali vermektedir. Bu anlatıların en güçlü şekilde benimsendiği yerlerden biri olarak Birleşik Arap Emirlikleri medyası örnek verilmiştir. Medya, ABD hegemonyasının düşüşünü ve Çin'in yükselişini içeren küresel bir güç kaymasını anlatan hikayeler yayınlamıştır. Sonuç olarak, Çin'in Körfez bölgesindeki rolünün güçlenmesiyle birlikte ABD'ye olan tek taraflı bağımlılık giderek azalmaya başlamıştır. Bu da ABD'nin artık en güvenilir güvenlik garantörü olmayabileceği fikrini edinen Körfez ülkelerine iki süper güç arasında stratejik denge kurma ve kendi ulusal çıkarlarını gözeterek bu iki güç arasında gidip gelmeleri konusunda daha fazla hareket alanı oluşturmuştur.

Erişim: <https://www.chathamhouse.org/2023/04/chinas-renewed-influence-gulf>

Anahtar Kelimeler: Çin, ABD, Körfez Ülkeleri, COVID-19

3. Pentagon Belgeleri: Arap Devletlerinin Dış Politikalarında Rusya'nın Konumu / The Institute for National Security Studies (İsrail)

Sızdırılan Pentagon belgeleri, Rusya ile kilit Arap devletleri arasındaki ilişkilere dair daha fazla ışık tutarken, aralarındaki iş birliğinin boyutlarına dair ayrıntıları ortaya koyuyor. Ağırlıklı olarak Ukrayna'daki savaşı çeşitli bağlamlarla ele alan belgelerde, Rusya'nın Ukrayna'da savaş alanındaki yetersizliğine, kendisine uygulanan ekonomik yaptırımlara ve ABD'nin kendisini izole etme çabalarına rağmen, Rusya'nın bölgedeki devletlerin çıkarları ve düşünceleri açısından önemli bir unsur olmaya devam ettiği görülmektedir. Yapılan ifşalarda, BAE (Birleşik Arap Emirlikleri) ve Suudi Arabistan'ın Rus petrolünü ucuz fiyata satın alıp kârla satması ve BAE'nin yaptırımlardan kaçan zengin Ruslar için merkezi bir yer haline gelmesi gibi bilgilere erişilmiştir. Ayrıca Ruslara göre BAE, 2023 yılı şubat ayında Abu Dabi'de gerçekleştirilen uluslararası silah fuarında (IDEX) yaklaşık 200 silah sistemini sunmasına izin vermiş ve bu bilgi ışığında BAE ile Wagner Grubu arasında, bazı operasyonların finansmanı da dahil olmak üzere bağlantı olduğuna dair raporlara da ulaşılmıştır.

8 Aralık 2022'de ABD ve Rusya Abu Dabi Havaalanında esir değişimi yapmıştır. Suudi Veliyet Prensi Muhammed bin Selman, Rusya ile Ukrayna arasında, Rusya Devlet Başkanı

ile bağlantılı Ukraynalı bir siyasetçinin serbest bırakılmasını da içeren bir esir değişimine yardımcı olmuştur. Rusya, Birleşik Krallıkta nükleer reaktörler inşa etmekle ilgilenirken aynı zamanda iki ülke arasında seyahat edenlerin vize zorunluluğunu kaldırmak için çalışmalar yürüttüğü görülmüştür. Ayrıca Rusya, bölgedeki kilit devletlerle olan bağlarını arabuluculuk çabaları yoluyla nüfuzunu arttırmak için kullanmaktadır. Ortaya çıkan bilgiler ABD'nin Ortadoğu'daki etkisinin giderek zayıfladığını ve bölgedeki Arap devletlerinin risklerden korunmaya ve sadece bir tarafla ya da diğeriyle özdeşleşmemeye çalıştığını göstermektedir. 9 Mart 2023 tarihli bir belgede, Birleşik Arap Emirlikleri ve Rusya'nın istihbarat iş birliklerini geliştirme, ABD ve İngiliz istihbarat servisleriyle ilgili bilgi paylaşma konusunda anlaşığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca Mısır'ın, Rusya'ya Ukrayna savaşında yardımcı olmak amacıyla Rusya için çeşitli mühimmat türlerini (40.000 roket dahil) gizlice üretmeyi kabul ettiği ortaya çıkmıştır. Ancak bu hamlelerin fiilen uygulandığına dair herhangi bir gösterge ise bulunmamaktadır.

Rusya küresel ölçekte önemli bir silah kaynağı olmaya devam ederken, 2018-2022 yılları arasında Orta Doğu ülkelerinin (İran dahil) en büyük üçüncü silah ihracatçısı olmuştur. Rusya'nın Körfez ülkeleri için önemli temel faktörlerinden biri ise İran rejimiyle olan iyi ilişkileri ve Tahran'ın kararlarını etkileme kabiliyetidir. Dünya petrol rezervlerinin %40'ına sahip olan Körfez ülkeleri, OPEC+ kartelinin bir parçası olarak Rusya ile anlaşmaya bağlı olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum, petrol piyasaları üzerindeki etkisi ve Rusya'nın Ukrayna'daki savaş çabalarına dolaylı desteği nedeniyle ABD'de öfkeye neden olmuştur. Yükselen petrol fiyatlarının ardından Körfez ülkelerinin değeri, ABD ile yeni bir ilişki modeli şekillendirmelerine ve bağımsız bir politika yürütmelerine olanak tanımaktadır. ABD'nin bölgedeki etkisi zayıflamış olsa da tamamen ortadan kalkmış değildir. Rusya, bölgeye erişim ve statüsünü artırma amacıyla özellikle Körfez ülkelerine bağımlıdır. ABD'nin baskısı, BAE'nin Rusya'ya karşı oy kullanmasına ve bir Rus bankasının işletme lisansını iptal etmesine yol açmıştır. Bölge devletlerinin bağımsız bir dış politika benimsemeye çalıştığı ve bu durumun kendilerini ABD yörüngesinden uzaklaştırdığını söylemiştir.

Erişim: <https://www.inss.org.il/publication/russia-arab/>

Anahtar Kelimeler: Birleşik Arap Emirlikleri, Rusya, Amerika, Suudi Arabistan, Sızdırılan Belgeler

4. Ölümcül Çatışmalar Dördüncü Gününe Girerken Sudan'ın Başkenti Patlamalarla Sarsıldı / AL-MONITOR (ABD)

Uluslararası barış çağrılarına rağmen, Sudan'da yaşanan olaylarda dört gün içinde yaklaşık 200 kişinin hayatını kaybettiği belirlenmiştir. Çatışmalar ordu komutanı Abdel Fattah al-Burhan ve Hızlı Destek Kuvvetlerini yöneten yardımcısı Mohamed Hamdan Dagalo arasında başlamıştır. Olaylar başladıktan sonra G7 ülkelerinin Dışişleri Bakanları iki tarafa derhal çatışmaları sonlandırma çağrısında bulunmuştur. Başkent Hartum sakinleri de bölgeden kaçmak için çatışmaların yavaşladığı zamanları beklemeye başlamışlardır. Ancak, bölgedeki düzensiz elektrik ve internet kesintileri, bölge sakinlerinin güvenilir bilgi almalarını da zorlaştırmaktadır. Yanlış haberler insanların zihinlerini bulandırarak onları daha da endişelendirmekte ve sağlık ihtiyaçlarını düzgün bir şekilde gidermelerini engellemektedir. Birleşmiş Milletlerin açıklamasına göre ölü sayısı 185'i, yaralı sayısı ise 1800'ü geçmiştir. Ancak, doktorlar sendikasına göre bombardıman altındaki hastanelere ulaşamadığı için ölü sayısının daha da yüksek olduğu düşünülmektedir.

Kaynak: AL-MONITOR

Ülke genelinde yaklaşık olarak 16 hastane hizmet veremezken, çalışabilen hastanelerde sağlık personeli, su ve gıda gibi çeşitli eksiklikler ortaya çıkmıştır. ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken iki tarafla da görüşüğünü ve acil ateşkes yapılması gerektiğinin altını çizmiştir. Sudan Generali Dagalo, Blinken ile gerçekleştirdiği görüşmenin ardından Twitter'dan yaptığı açıklamada, Hızlı Destek Kuvvetleri'nin "sivillerin güvenli geçişini ve yaralıların tahliyesini sağlamak için" 24 saatlik bir ateşkesi "onayladığını belirtmiştir. Ordu bu açıklamayı reddederken herhangi bir ateşkes koordinasyondan haberdar olmadıklarını açıklamıştır. Her iki taraf da havaalanı ve başkanlık sarayı gibi kilit noktaların kontrolünün kendilerinde olduğunu iddia ederken bunların hiçbiri bağımsız kaynaklar tarafından doğrulanmamıştır. Bu çatışmaların daha önce görülmemiş boyutta olduğu ve uzun sürebileceği düşünülmektedir. Nüfusun üçte birinin yardıma ihtiyaç duyduğu ülkede çok sayıda kuruluş da faaliyetlerini geçici olarak askıya almıştır.

Erişim: <https://www.al-monitor.com/originals/2023/04/sudan-capital-hit-blasts-deadly-conflict-enters-fourth-day>

Anahtar Kelimeler: Sudan, Çatışma, BM, İç Savaş

5. Finlandiya NATO'nun Gelecekteki Caydırıcılığına Büyük Değer Katıyor / Chatham House (Birleşik Krallık)

Finlandiya NATO'nun 31. üyesi olarak kendisiyle beraber üst düzey askeri gücü de organizasyona dahil etmiştir. Finlandiya modern silahlı kuvvetlerine, İngiliz Ordusu'ndan daha büyük ana muharebe tankı gücüne ve neredeyse İngiliz ordusunun iki katı ordu gücüne sahipken İngiliz ordusundan daha fazla beşinci nesil F-35 uçak siparişi vermiştir. Ancak, Finlandiya'nın NATO üyeliği sadece askeri imkanlar için değil aynı zamanda Putin'in Ukrayna'yı işgal etmesine neden olan genişlemelere karşı bir önlem olarak da görülmektedir. Finlandiya, Soğuk Savaş sonrası NATO'ya katılan ilk eski Yugoslav, Varşova Paktı üyesi olmayan bir ülke konumundadır. Afganistan başarısızlığı sonrası NATO algısı kötü yönde evrilmiş ancak Putin'in eylemleri ve NATO hakkındaki söylemleri, Finlandiya'nın da katılmasıyla tekrar iyileşmeye başlamıştır.

Finlandiya İsveç, Avusturya, İrlanda Cumhuriyeti ve diğer bazı devletler gibi tarihsel olarak tarafsız kalmıştır ve soğuk savaş sırasında hem Doğu hem de Batı arasında denge kurmaya çalışmıştır. Soğuk savaş sonrasında Avrupa Birliği'ne katılmasıyla ve Afganistan'da NATO'ya katkıda bulunarak Batı'ya doğru yönelmiştir. Finlandiya'nın NATO üyeliği pratikte tüm bölgesel dinamiği iki önemli açıdan değiştirmektedir. Birincisi, NATO içinde Baltık ülkelerini herhangi bir Rus saldırısına karşı savunma ve takviye unsurlarını sağlama konusunda her zaman endişeler olmuştur. İkinci olarak, Finlandiya'nın katılımı NATO'nun Rusya ile sınırı olan Norveç'in savunmasına yönelik planlarını da kolaylaştıracaktır. Rusya için Finlandiya ve potansiyel olarak İsveç'in katılımı, bölgedeki göreceli güç dengesi açısından önemli bir rahatsızlık oluşturmaktadır. Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesi, başka yerlerdeki kuvvetlerini tüketmeye ve önemli sayıda yedek asker çağırmaya zorlamıştır. Tüm odaklar Ukrayna silahlı kuvvetlerinin işgalci Rus güçlerini nasıl mağlup etmeye çalıştığına odaklanmıştır. Finlandiya'nın savunma hazırlıklarına pek çok kişi tarafından büyük saygı duyulmasına rağmen, Finlandiya silahlı kuvvetlerinin benzer türden bir istilayı engelleme planına daha az dikkat çekilmektedir.

Kaynak: Reuters

Erişim: <https://www.chathamhouse.org/2023/04/finland-brings-great-value-natos-future-deterrence>

Anahtar Kelimeler: NATO, Rusya, Finlandiya, Ukrayna

6. Enerji Güvenliği Riski Olarak Tayvan Krizi / The Institute of Energy Economics (Japonya)

Enerji güvenliğini tartışırken, var olan çeşitli riskleri ve bunlara karşı alınabilecek önlemleri göz önünde bulundurmamak alışılmadık bir durumdur. Orta Doğu petrol tedarikinin kesintiye uğraması en sık atıfta bulunulan risk konusu olurken, Hürmüz Boğazı ve Malakka Boğazı gibi deniz geçiş noktalarıyla ilgili riskler ve Büyük Doğu Japonya Depreminden bu yana yerel doğal afet riskleri gibi diğer riskler de önem arz etmektedir. Mekanik veya insan hataları ve endüstriyel grevler nedeniyle enerji altyapısı ve taşımacılığında arz kesintileri yaşanmış, yenilenebilir enerjideki dalgalanmalar ve siber saldırılar da artış görmüştür. Enerji güvenliğinde doğrudan arz kesintilerine yol açan sözde tetikleyici unsurlar değil, aynı zamanda bu tetikleyici unsurları oluşturan yapılara da odaklanılması gerektiği söylenmektedir. Ukrayna'da başlayan ve hala devam eden savaşın özellikle Avrupa'da enerji ithalatçısı konumunda bulunan birçok ülkeyi enerji güvenliği konusunda derinden sarsmıştır.

Ukrayna savaşı ve oluşturduğu enerji güvenliği sorunu Rusya için ABD liderliğindeki dünya düzenine meydan okuma olarak görünmektedir. Savaşın başlamasıyla beraber Doğu ve Batı arasındaki çatışma durumu yeniden canlanmıştır. ABD etkisinin azalması ve uluslararası durumun istikrarsızlaşması vesilesiyle enerji arzında kesintilere sebep olacak birçok unsurun ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Çin'in Tayvan'ı işgal etmesi durumunda Senkaku Adalarının saldırıya uğrayabileceği ve bu saldırının Japonya'yı kolayca savaşın içerisine sürükleyebileceği vurgulanmaktadır. Japonya'nın Çin'e olan ekonomik bağımlılığı göz önüne alındığında, Japon ekonomisine verileceği zarar önemli olacaktır. Japonya'ya bağlı az sayıda tanker ve LNG gemisi Tayvan Boğazı'ndan geçse de Japonya'nın petrol tedarikinin ve LNG tedarikinin çoğu (yaklaşık olarak %30'u) Güney Çin Denizi'nden geçmektedir. Bazı gözlemciler, Çin'in Tayvan'ı işgal etmesi halinde Japonya'nın petrol ve LNG tedarikinin kesilebileceğini ve bunun da enerji fiyatlarının fırlamasına neden olacağını savunmaktadır. Ancak, olası bir Tayvan işgali neticesinde Batı'nın Çin'e yönelik çeşitli ekonomik yaptırımlar uygulayacağı ve bu durumun Çin ekonomik faaliyetlerinde önemli bir yavaşlamaya yol açacağı ve petrol talebinin azalacağı düşünülmektedir.

Yazara göre olası etkinin boyutu çatışmanın kapsamına ve yoğunluğuna bağlı olacağını belirtilirken Tayvan krizinin 1970'lerdeki petrol krizi veya 2022 yılındaki gaz krizine benzer bir duruma yol açmayacağını vurgulamıştır.

Erişim: https://eneken.ieej.or.jp/en/report_detail.php?article_info_id=11052

Anahtar Kelimeler: Japonya, Çin, Tayvan, Enerji, Kriz

7. Ukrayna ve Rusya'nın Büyük Güç Barış Planına İhtiyacı Var / Belfer Center (ABD)

Pentagon'dan sızan belgelere bakıldığında ABD'nin Ukrayna için bir B planına ihtiyacı olduğu belirtilmiştir. Genel olarak herkesin Ukrayna topraklarının özgürleştiğini görmek istese de mevcut olarak bahar saldırısı için hazırlanan Ukrayna ordusunun (yetersiz donanımlı ve yetersiz eğitilmiş) Rusya savunmasına karşı geniş kapsamlı kazanımlar elde etmesinin çok zor olduğu görünmektedir. ABD'nin, Ukrayna'nın nihai zaferine ilişkin gerçekleşmeyeceği düşünülen cesur vaatlerde bulunması Ukrayna'ya daha fazla zarar verecektir. Ukrayna, uzun süren yıpratma ve birçok kişinin canına mal olacak bir savaş değil sadece barışın bir an önce gelmesini istemektedir. Savaş dönemlerinde tüm olasılıklar mümkün görünse de Ukrayna'nın dramatik atılımlar yapması ya da Rus

ordusunun hezimete uğraması mümkün görülmemektedir. Ayrıca, Ukrayna silahlı kuvvetlerinin işini iyi ve doğru yaparak Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'i ateşkes ve nihayetinde tam bir barış anlaşmasını müzakere etmeye ikna etmesi beklenmektedir. Savaşın sona ermesi Putin'in lehine birçok avantaj sağlayacak olsa da kritik hedefini "Ukrayna'nın etkisiz hale getirilmesi" başarana kadar durmayacağı söylenmektedir.

Savaş sebebiyle Batının Rusya'ya yönelik uyguladığı yaptırımlar Rusya'yı Çin'e daha bağımlı hale getirip Pekin'e indirimli fiyatlardan petrol ve gaz satmasına neden olmuş ve ABD'nin Asya bölgesine daha fazla odaklanmasını engellemiştir. Çin, Rusya üzerindeki nüfusunu ve etkisini kullanarak savaşı durdurma ve çözüme kavuşturma hususunda büyük bir umut vaat etmektedir. Çünkü, Ukrayna savaşının uzaması Pekin için de çeşitli sorunlar teşkil etmektedir. Çin stratejik açıdan Avrupa ile arasını düzeltmeyi; ticaret, yatırım ve ileri teknoloji akışını engelsiz hale getirmeyi ve ayrıca Avrupa ile ABD'nin arasını kademeli olarak açmayı hedeflemektedir. Her ne kadar Çinli bürokratlar kendilerini çatışmanın ilgisiz bir tarafı olarak göstermeye çalışsalar da Ukrayna işgalinde Rusya'nın en iyi dostlarından biri olmak bahsedilen hedeflerin her birini baltalamaktadır. Hem Washington hem de Pekin savaşı sona erdirmeye ilgilenirken, Biden yönetiminin Çin'i davet ederek ortak çabayla Rusya ve Ukrayna taraflarını masada toplaması beklenmektedir.

Erişim: <https://www.belfercenter.org/publication/ukraine-and-russia-need-great-power-peace-plan>

Anahtar Kelimeler: Barış, Ukrayna, ABD, Çin, Rusya

8. Rosatom'a Yönelik Yaptırımlar: Neden Önemli? / RAZUMKOV (Ukrayna)

Ukrayna bir süredir Rusya'nın sivil nükleer sektörüne yönelik uygulanacak yaptırımların küresel yaptırım paketine dahil edilmesi gerektiğini dile getirmektedir. Ukrayna halihazırda Rus nükleer enerji sektörüyle ilişkili olan yaklaşık iki yüz kişiye yaptırım uygulamıştır. Almanya, Avrupa Birliği'ne sunmak için Rusya'nın önümüzdeki dönem nükleer faaliyetlerini engellemeye yönelik yaptırım paketi hazırlamıştır. Rusya'ya yönelik

yaptırım kararının önemli olduğu, özellikle Rus şirketi Rosatom'un Zaporijya Nükleer Santrali'ndeki (ZNPP) faaliyetleri nedeniyle cezasız kalmaması gerektiği savunulmaktadır. Rosatom'un ZNPP'de yaptığı faaliyetlerin nükleer şantaj olduğu ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA) tarafından tanımlanan nükleer güvenliğin tüm temel unsurlarını ihlal ettiği belirtilmektedir. Nükleer santralin bulunduğu Enerhodar bölgesi Rusya'nın konsantrasyon kamplarından biri haline geldiği söylenmiştir.

Ruslar bugüne kadar ZNPP'nin kendilerine ait olduğuna ve Moskova'dan yönetildiğine inanmaktadır. Ukrayna tarafı ise burada sadece nükleer şantajın olmadığını aynı zamanda nükleer santralin çalındığını hatta zorla alıkonduğunu iddia etmektedir. Santralde çalışan işçilerin sürekli baskı altında ve rehin olarak tutulduğu söylenmiştir. Çalışanlarla beraber ailelerinin de baskı altında olduğu, özellikle Ukrayna vatandaşlıklarından zorla vazgeçirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Ukraynalı bazı işçilerin işkenceler gördüğü ve öldürüldüğü iddia edilmiştir. Yazının devamında santral ve durumu hakkında detaylı bilgilere yer verilerek Batı'nın Rusya'ya yönelik bu konuda özel bir yaptırımda bulunması istenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rosatom, Rusya, Ukrayna, Nükleer Santral

Erişim: <https://razumkov.org.ua/en/comments/sanctions-against-rosatom-why-this-is-important>

9. Çin, Kendisini Çevreleyen Amerikan Duvarından Çıkartıyor / The Institute for National Security Studies (İsrail)

Çin'in süper güç imajı son yıllarda Covid-19 ile ilgili sıkı kısıtlamalardan ABD ile yaşanan "Yeni Soğuk Savaş" a kadar pek çok konuda zarar verici darbeler almıştır. 2022 yılının son çeyreğinden bu yana Çin, Covid -19 salgınının yol açtığı iç krizden ve salgının ardından Çin hükümeti tarafından uygulanan, ekonomik yavaşlamaya yol açan ve Çin'in yükselen bir güç olarak imajına zarar veren ciddi kısıtlamalardan kurtulmak için yoğun bir şekilde çalışmıştır. Ayrıca Çin'in imajı, Ukrayna'yı işgal eden Rusya'nın ideolojik, siyasi, ekonomik ve güvenlik müttefiki olarak tanımlanması nedeniyle de zarar görmüştür. Çin'in imajını düzeltme ve kendinin etrafına ABD tarafından örülmeye çalışılan duvarı zayıflatma

çabası, özellikle Başkan Xi Jinping'in liderliğinde diplomatik faaliyetlere ağırlık vererek yapılmaktadır. Çin'i başlıca stratejik rakibi olarak tanımlanan ABD, Covid -19 salgınının ardından Çin'i vuran krizden yararlanarak, özellikle Hint-Pasifik bölgesinde Çin'in etrafındaki çemberi daraltmak ve başta Avustralya, Japonya ve Güney Kore olmak üzere bu bölgedeki müttefikleriyle kendi siyasi, güvenlik ve teknolojik ilişkilerini güçlendirmek için adımlar atmıştır.

Aynı zamanda, ABD'nin Çin'i pandemiyle ilgili koşullar altında izole etme girişimleri, Çin'in 2022 Kış Olimpiyatlarına ev sahipliği yaparak kazanmaya çalıştığı prestiji en aza indirme çabaları ve hatta Çin'in Uygur azınlığına yönelik muamelesine karşı siyasi bir cephe oluşturma girişimi ancak kısmi ve kısa vadeli bir başarı elde etmiştir. Her ne kadar ABD'nin Körfez'deki siyasi, ekonomik ve güvenlik varlığı Çin'e nazaran daha büyük olsa da Başkan Xi'nin gerçekleştirdiği ziyaretler, Çin'in artık yavaş yavaş ABD küresel stratejik yapısının bir parçası olarak kabul edilen bölgelere girme girişimini kanıtlamaktadır. Suudi Arabistan ve İran arasındaki diplomatik ilişkilerin Çin de dahil olmak üzere bir dizi ülkenin arabuluculuk çabalarıyla yenilenmesi, Çin'in ihtiyacı olan enerjinin büyük bir kısmını (petrolünün %40'ını ve doğal gazının %30'unu) satın aldığı, ABD ve Avrupa'yı geçerek en büyük ihracatçı konumuna geldiği bölgede artan Çin etkisini kanıtlamaktadır. Avrupa arenasını Çin için hem ekonomik ağırlığı hem de başlangıçta Sovyetler Birliği'ne karşı oluşturulan ancak şimdi Çin'i ana rakibi olarak tanımlanan Batı stratejik hizalanmasının merkezi bir unsuru olması nedeniyle önemlidir. Çin'in ABD ile Avrupa'nın arasını açma çabaları Xi Jinping'in 2012'de iktidara gelmesinden bu yana yoğunlaşmıştır.

Erişim: <https://www.inss.org.il/publication/china-reputation/>

Anahtar Kelimeler: ABD, Çin, Avrupa

C. ÇEVRE

1. Kanada'nın Kritik Mineraller Stratejisi: Asya Pasifik'te Çıkarların ve Fırsatların Dengelenmesi / Asia Pacific Foundation of Canada (Kanada)

Kuraklık ve sel gibi iklim felaketleri karbonsuzlaşmanın -atmosferdeki CO2 emisyonlarının azaltılması- aciliyetini gözler önüne sermiştir. Asya Pasifik bölgesi bu dekarbonizasyon çabalarının merkezinde yer almaktadır. Mevcut karbonsuzlaştırma çabaları, güneş ve rüzgar enerjisi jeneratörleri ve elektrikli araç gibi temiz enerji teknolojileri için kilit girdiler olan kritik minerallerin tedarikini şimdiden zorlamaktadır. Küresel çapta ülkelerin karbonsuzlaştırmaya yönelik çabaları, kritik hammaddelere kesintisiz erişimi güvence altına alma mücadelesine sebebiyet vermektedir. The Economist, madencilik sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin yaklaşmakta olan talebi karşılayabilmek için önümüzdeki on yıl içinde bakır ve nikel gibi kritik minerallerin üretimini % 500 oranında artırmaları gerekeceğini öngörmüştür.

Kanada, Asya Pasifik'teki kilit pazarlar için güvenilir bir mineral tedarikçisi haline gelerek bu artan talebi karşılamaya yardımcı olma hususunda iyi bir konuma sahiptir. 2022 yılının aralık ayında Kanada hükümeti, yurt içinde kritik mineral değer zincirlerini geliştirmek ve yurt dışında güvenli kritik mineral tedarik zincirleri kurmak için CMS'yi (Kritik Mineraller Stratejisi) başlattı. Bu stratejide, elektrikli araçların üretimi için gerekli olan lityum, nikel ve grafit de dahil olmak üzere 31 kritik madene odaklanılmaktadır. Ayrıca, bu kritik mineraller ülkenin "düşük karbon ekonomisine geçişine" katkıda bulunmaktadır. CMS ve IPS (Hint – Pasifik Stratejisi), Kanada'daki Yatırım Yasası'nda (ICA) reform yapmaya yönlendirmektedir. Yasa, Kanada ekonomisine fayda sağlayan doğrudan yabancı yatırımları teşvik etmekte ve Kanada'nın ulusal güvenliğine zarar verebilecek yatırımları kısıtlamaktadır.

Çin, Kanada'nın Asya Pasifik Bölgesindeki en büyük mineral tüketicisi iken tek başına Kanada'nın küresel mineral ihracatının %7'sini oluşturmaktadır. 2021 yılında Kanada'nın Çin'e ihraç ettiği mineral 9,4 milyar Kanada dolarını geçmiştir. Kanada'daki kritik minerallere yaklaşık olarak 4,5 milyar Kanada doları yatırım yapılırken, bunun büyük bir bölümünü Çin, geriye kalan kısmını ise Japonya ve Güney Kore gerçekleştirmiştir. Kanada

hükümetinin gelen yatırımları kısıtlaması durumunda kritik değere sahip minerallerin ekonomik olarak değerlendirilmesine engel olunacağı düşünülmektedir.

Erişim: <https://www.asiapacific.ca/publication/canadas-critical-minerals-strategy-balancing-interests-and-opportunities>

Anahtar Kelimeler: Kanada, Mineral Stratejisi, Yeni Yatırım Yasası, Çin

2. İklim Eylemleri Hem Yerli Hem de Yapay Zekaya İhtiyaç Duyuyor / Observer Research Foundation (Hindistan)

İklim değişikliği, gezegen ve üzerinde yaşayanlar için ciddi, geniş kapsamlı sonuçları olan, günümüzde insanlığın karşı karşıya olduğu en büyük zorluklardan birisidir. İklim değişikliği etkileriyle mücadele etmek için acil ve etkili eylemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Sadece gelişmekte olan teknolojilerin iklim sorununa çözüm sağlamada yardımcı olabileceği düşünülürken, arka planda kalan yerel zekanın çözümleri unutulmaktadır. Yerli bilgi veya geleneksel bilgi olarak bilinen bu kavram, yerli ve yerel topluluklar tarafından geliştirilen ve nesiller boyunca aktarılan bilgi, uygulama ve bilgeliği ifade etmektedir. İklim eylemi söz konusu olduğunda, yerli zekâ çeşitli şekillerde çok önemli bir rol oynamaktadır. Yerli toplulukların genellikle bitkiler, hayvanlar, hava durumu modelleri ve doğal kaynaklar dahil olmak üzere yerel ekosistemler hakkında derin bir anlayışa ve bilgiye sahip olduğu bilinmektedir. Sahip olunan bu tarz bilgilerin iklim adaptasyonu çabalarında önemli dersler sağlayabileceği düşünülmektedir.

Örneğin teraslama, su hasadı ve tarımsal ormancılık gibi yerli uygulamalar, su kaynaklarının yönetilmesine ve toprak erozyonunun önlenmesine yardımcı olurken, iklime dirençli tarım için önem arz etmektedir. Yerli toplulukların genellikle sürdürülebilir arazi yönetimini teşvik eden ve sera gazı emisyonlarını azaltan geleneksel uygulamalara sahip oldukları bilinmektedir. Ormansızlaşma, endüstriyel emisyonlar ve fosil yakıt tüketimi gibi insan faaliyetlerinin yol açtığı iklim değişikliğinin ciddi çevresel, sosyal ve ekonomik etkileri bulunmaktadır. Bununla birlikte, iklim değişikliğinin azaltılması, adaptasyonu ve izlenmesinin çeşitli yönlerine yardımcı olarak sürdürülebilir ve dirençli bir geleceğe geçişi hızlandırmak için yapay zekadan yararlanılabileceği düşünülmektedir.

Akıllı otomasyon ile büyük hacimli veriler, hızlı ve doğru bir şekilde ve insan sıkıntısı olmadan işlenebilirken, makineler bu iklim eylemi çabasına da yardımcı olabilmektedir. Karmaşık veri setlerini analiz eden algoritmalar, güneş ve rüzgâr enerjisi gibi yenilenebilir kaynakların dağıtımını optimize etmek için hava durumu ve enerji talebi verilerini kullanabilmektedir. Ayrıca, enerji depolama sistemleri gibi teknolojiler şarj ve deşarjı optimize ederek sera gazı emisyonlarını azaltabilmektedir. Buna ek olarak, yerel topluluklar tarafından kullanılan geleneksel hava tahmin yöntemleri veya fenolojik göstergeler gibi yerel ekolojik bilgileri bu modellere dahil ederek, yapay zekânın yerel bağlamlar için doğruluk ve uygunluğunun artırılabilceği düşünölmektedir.

Kaynak: ORF

Yapay zekâ sensörlerin ve veri analitiğinin mahsul yönetimi uygulamalarını optimize edebildiği, su ve kimyasal kullanımını azaltabildiği ve atıkları en aza indirebildiği hassas tarımda kullanılabilir. Ayrıca trafik akışlarını optimize etmek, araçlardan kaynaklanan emisyonları azaltmak, lojistik ve tedarik zinciri operasyonlarını iyileştirmek için akıllı ulaşım sistemlerinde de kullanılabilir. Böylece daha verimli ve sürdürülebilir ulaşım sağlanabileceği düşünölmektedir. Yerli ve yerel toplulukların geleneksel bilgi ve uygulamalarını kapsayan yerel zekâ ile yapay zekâ arasındaki iş birliği, iklim eylemi için güçlü çözümler sunabilmektedir. Sonuçta, yerel zekâ yüzyıllar boyunca insan bilgisinin birikimidir ve yapay zekâ motorlarını çok daha etkili hale getirebileceği vurgulanmaktadır. Yapay zekanın gücünü yerel zekanın bilgeliği ile birleştirerek,

insanlara ve gezegene fayda sağlayan daha etkili, adil ve sürdürülebilir iklim eylemleri geliştirilebilmektedir.

Erişim: <https://www.orfonline.org/expert-speak/climate-actions-need-both-native-and-artificial-intelligence/>

Anahtar Kelimeler: Yerli Zekâ, Yapay Zekâ, İklim Değişikliği

3. Gıdada Kayıp ve İsrafı Azaltmanın Küresel Faydaları / World Resource Institute (ABD)

Küresel olarak üretilen tüm gıdanın ağırlık olarak üçte biri tarladan sofralara gelene kadar kaybolmakta veya israf edilmektedir ki bu da yaklaşık 1 milyar tondan fazla gıdaya tekabül etmektedir. Bu boyuttaki gıda kaybı ve israfı sadece insan sağlığına ve beslenmesine değil, aynı zamanda ekonomilere ve çevreye de zarar vermektedir. Bu zarar, küresel ekonomiye her yıl 1 trilyon dolardan fazla paraya mâl olmaktadır. Ayrıca gıda israfı küresel sera gazı emisyonlarının yaklaşık olarak %8 - %10'unu oluşturarak iklim değişikliği sorununu da körüklemektedir. Durumun devam etmesi halinde 2050 yılına kadar gıda kaybı ve israfının iki kat artması beklenmektedir. Önlem için bireysel, yerel ve ulusal düzeyde çözüm önerileri sunulmaktadır. Gıda kaybı ve israfı, teknolojik zorluklardan tüketici davranışlarına kadar geniş yelpazedeki sorunlardan kaynaklanmaktadır.

Yetersiz teknoloji ve yetersiz paketlenme, gıda kaybının bazı yaygın nedenleri arasında gösterilmektedir. Diğer nedenler arasında ise kötü gıda yönetimi ve tüketici davranışları yer almaktadır. BM Çevre Programı tarafından yapılan çalışmalar, gıda israfının orta gelirli ülkelerde yüksek gelirli ülkelerle neredeyse aynı düzeyde gerçekleştiğini göstermektedir. Gıda kaybının ve israfının azaltılması ekonomiler, işletmeler, tüketiciler, insan sağlığı ve çevre için fayda sağlamaktadır. Gıda kaybını ve israfını azaltarak, gezegenin ısınmasına neden olan emisyonlardan kaçınılacağı düşünülmektedir. Mevcut gıda sistemlerinin iyileştirilmesi, ekili alanları genişletmeden dünyanın daha fazla insanı beslemesine de yardımcı olması amaçlanmaktadır. Tüketici gıda israfının 2030 yılına kadar %20-%25 oranında azaltılması bile dünyaya yılda tahmini 120-300 milyar dolar

arasında tasarruf sağlayabileceği öngörülmektedir. Gıda kaybı ve israfı sistemik düzeyde nasıl azaltılır sorusu sorulduğunda ise haneler, restoranlar, perakendeciler, gıda üreticileri, gıda dağıtıcıları, hükümetler ve politika yapıcıların önemli adımlar atarak, bu duruma katkıda bulunmasının önemi vurgulanmıştır.

Kaynak: World Resources Institute

Erişim: <https://www.wri.org/insights/reducing-food-loss-and-food-waste>

Anahtar Kelimeler: Gıda, İsrar, Ekonomi, Çevre, İklim

4. Kakao ve Tarımsal Ormancılık: Doğal Ağaç Rejenerasyonu Üzerine Bahis Oynamak / CIRAD (Fransa)

Kakao yetiştirme faaliyeti hala daha Batı Afrika'da ormansızlaşmanın ana nedenleri arasında yer almaktadır. Ancak bugünlerde, tarımsal ormancılık faaliyetleri uygulanarak, değer zincirinin parçası olan ağaçları araziye yeniden kazandırılmasına yardımcı olunmaktadır. Bu hayati geçişin, ancak maliyetli programlara ve projelere dayanan bir geçiş olduğu vurgulanmaktadır. Fildişi Sahili'nde bilim insanları yaklaşık 240 hektarlık kakao ekili alanı detaylıca incelemiştir. Elde edilen sonuçlar, halihazırda var olan ağaçların ya da kendiliğinden oluşan yeni ağaçların yerine doğal yollarla yenilenmesini

teşvik etmektedir. Araştırma kapsamında DESIRA (Tarımda Araştırma Yoluyla Akıllı İnovasyon Geliştirme) projesiyle beraber AB tarafından desteklenen 150 kakao ekim alanında 12.000'den fazla coğrafi referanslı ağacın yer aldığı geniş bir envanter bulunmaktadır.

Kaynak: B. Hérault - CIRAD

Buradaki ağaçların tarımsal ormancılık sisteminde faaliyet gösteren kakao üreticileri için önemli bir ekonomik kaynak olduğu vurgulanmıştır. CIRAD'da orman ekolojisti olarak görev alan Bruno Hérault, 240 hektarlık Fildişi Sahili kakao plantasyonunu denetlemiştir. Bruno'nun elde ettiği sonuçlara göre, bu tarz plantasyonların hem maliyetli hem de büyük projeler gerektirdiği vurgulanmıştır. Ayrıca, 10 milyondan fazla ağacın dağıtılıp dikildiğini ve bunun maliyetinin yaklaşık olarak 7,6 milyon euroya denk geldiğini belirtmiştir. Dağıtılan ağaçların birçoğu doğru koşullar altından dikilmemesi nedeniyle ölürken, bazıları yabancı olarak yetişmiştir. Doğal dinamiklere güvenerek daha dirençli ağaçların yetiştirilmesi gerekmektedir. Yazının devamında araştırma sonuçlarına detaylı değinilmiş ve sorunlarla ilgili çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fildişi Sahili, Batı Afrika, Tarımsal Ormancılık, Kakao

Erişim: <https://www.cirad.fr/en/cirad-news/news/2023/natural-tree-regeneration-in-cocoa-based-agroforests>

5. Lityum Enerji Dönüşümünü Yönlendirir: Şili'nin Üretimi Kamulaştırma Planı / Atlantic Council (Amerika)

Şili Devlet Başkanı Gabriel Boric, 20 Nisan'da ülkenin lityum endüstrisini kısmen kamulaştırma planını açıklamıştır. Bu karar ile lityum madeninin tüm üretim döngüsünü denetlemek ve bu döngüye katılmak için oluşturulan bir devlet şirketi aracılığıyla hükümete, lityum üretiminin %51'ini kontrol etme yetkisi verilecektir. Şili'nin güçlü kurumları, özel sektör ile ortaklık kurma zorunluluğunun kabul edilmesi ve maden kamulaştırma girişimlerinde daha önce elde edilen başarılar olumlu bir görünüm oluşturmaktadır. Şili, 2021 yılında küresel arzın %26'sını tek başına üreterek dünyanın en yüksek hacimli lityum üreticilerinden birisi olurken aynı zamanda dünyanın en büyük kanıtlanmış rezervlerine de sahiptir. Küresel çapta enerji geçişi sürecinde metale olan talebin 2050 yılına kadar %450 oranında artacağı ve bundan en çok yararlanacak ülkelerden birinin Şili olacağı öngörülmektedir. Latin Amerika bölgesinde kritik öneme sahip maden rezervlerinin millileştirilmesi talep tarafında ve yatırımcı gruplar tarafında alarma neden olmuştur. Şili, diğer zengin maden kaynağı olan bakırı kamulaştırma konusunda da başarı göstermiştir.

Kamulaştırma girişimine karşı çıkanlar genellikle bu hareketin Şili'de lityum geliştirmeye yönelik doğrudan yabancı yatırımları tehlikeye atabileceğini söylemektedir. Ancak kamulaştırma kararı, sektörün gelişimi için netlik ve şeffaf temeller sağlarken aynı zamanda işletmelere ve yatırımcılara gelecekteki operasyonlar için bir dereceye kadar öngörülebilirlik sağlayabilmektedir. Bu girişim aynı zamanda ulusal lityum stratejisinin başarılı bir şekilde uygulanmasında kilit öneme sahip olan kamu-özel sektör ortaklık modelini de geliştirecektir. Mevcut özel sektör işletmelerinin uzmanlığı ve altyapısı, öngörülebilir gelecekte Şili'nin lityum endüstrisinin devam eden bir özelliği olacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri, bölgesel tedarik zinciri ortaklıkları kurarken doğal kaynaklarından en iyi şekilde yararlanmak için Şili ile iş birliği yapma konusunda eşsiz bir fırsata sahiptir. Amerika Birleşik Devletleri'nin bölgedeki serbest ticaret anlaşması ortaklarından biri olan Şili, elektrikli araç bataryalarının üretimiyle ilişkili hammaddelerin tedarik zincirlerinin çeşitlendirilmesini teşvik etmek için güçlü bir ortaktır. Bu vizyonu gerçekleştirmek için Washington, Şili'nin lityumu millileştirmesini bir engel olarak

görmemeli, aksine bunu bölgedeki diğer millileştirme eğilimlerinden ayırmalıdır. Şili'nin ulusal lityum stratejisi, başarılı olması halinde, bölge genelinde doğal kaynak kullanımı için bir model teşkil edecektir. Uluslararası iş birliği ve kamu-özel sektör ortaklığının kolaylaştırılması, ölçeklendirilmesi zor olan bu özel sektörün sürdürülebilir ve adil bir şekilde gelişmesini kolaylaştırabilmektedir.

Erişim: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/lithium-drives-the-energy-transition-will-chiles-plan-to-nationalize-production-be-a-speed-bump/>

Anahtar Kelimeler: Şili, Lityum Endüstrisi, ABD, Ticaret Anlaşmaları

D. SOSYAL

1. Rana Plaza Olayından On Yıl Sonra / Rosa Luxemburg Stiftung (Almanya)

Bangladeş'in Dakka kentindeki Rana Plaza tekstil fabrikası 24 Nisan 2013 tarihinde çökerek yaklaşık 5.000 kişiyi enkaz altında bıraktı. Olaydan bir gün önce binanın duvarlarında çatlaklar tespit edilmiş ve sekiz katlı yapının çökmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Tekstil işçileri endişelerini dile getirmiş, ancak fabrika sahibi endişelerini gidermeyi reddetmiş ve işçileri işe gelmemeleri halinde maaş kesintisi ve işten çıkarma ile tehdit etmiştir. Yetersiz güvenlik önlemleri ve dikkatsizlik sonucunda ertesi gün yaklaşık 1.070 kişi ölürken, 2.000'e yakın kişi de yaralanmıştı. Bu trajedi, açlık ücretleri ve tehlikeli çalışma ortamları da dahil olmak üzere, tekstil ürünlerinin üretildiği insanlık dışı çalışma koşullarına tüm dünyanın dikkatini çekmiştir.

Bangladeşli işçilerin tanımlanmış asgari aylık ücreti 68 Avro civarındadır ve bu ücret her gün fazla mesai yapsalar bile temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetmemektedir. Küresel Yaşam Ücreti Koalisyonu'na göre yaşam ücreti 201 Avro civarında olmalıdır. Genellikle çocuklarının birincil bakıcısı olan kadınlar, mali sıkıntıları nedeniyle daha fazla risk altındadır.

Kaynak: IMAGO / ZUMA Wire

Bangladeş'teki konfeksiyon sektörü oldukça siyasallaşmış bir sektördür ve fabrika sahiplerinin genellikle siyasi liderlerle yakın bağları bulunmaktadır. Bunun sebebi ise konfeksiyon ürünlerinin ülkenin toplam ihracatının %83,4'ünü ve yasal olarak istihdam edilen işgücünün yaklaşık %26'sını oluşturması olup konfeksiyon fabrikası sahiplerine ek karar alma gücü sağlamaktadır. Ancak yabancı markalar da agresif fiyat pazarlıkları, kısa teslimat süreleri ve son dakika sipariş değişiklikleri yoluyla fabrika sahipleri üzerinde baskı kurmaktadır. İşçilerin sömürülmesi, Bangladeş'teki yüksek okuma yazma bilmeme oranı nedeniyle daha da kötüleşmekte ve bu da çalışanları manipülasyona açık hale getirmektedir.

Konfeksiyon sektöründe polis ile grev yapan işçiler, aktivistler ve sendikacılar arasında çatışmalar sıklıkla görülmektedir. Rosa Luxemburg Vakfı Güney Asya Ofisi'nden Kristina Strachov, Rana Plaza faciasının onuncu yıldönümünde, son on yılda konfeksiyon işçilerinin haklarının nasıl değiştiğini ve uluslararası toplum tarafından ele alınması gereken çözülmemiş sorunların neler olduğunu anlamak için aktivistler ve sendikacılarla görüşmüştür. Yazının devamında, Kristina Strachov'un aktivistlere ve sendikacılara yönelmiş olduğu soru başlıklarıyla röportajından kesitler verilmiştir.

Erişim: <https://www.rosalux.de/en/news/id/50300/ten-years-after-rana-plaza>

Anahtar Kelimeler: Bangladeş, Deprem, İşçi, Fabrika, Maaş

2. Dünya Gıda Programı Sudan'daki Çatışmaların Milyonlarca Kişiyi Daha Açlığa Sürükleyebileceği Konusunda Uyardı / World Food Programme (İtalya)

15 Nisan'da Sudan'da patlak veren çatışmalardan önce de küresel çapta rekor sayıda insan açlıkla karşı karşıyaydı. WFP (Dünya Gıda Programı), 2023 yılında 7,6 milyondan fazla insanı desteklemeyi planlamıştır. Devam eden çatışmalar, WFP'nin kritik acil gıda dağıtımını, çocuklar için okul yemeği sağlamasını veya yetersiz beslenmeyi önlemesi ve tedavi etme çalışmalarını engellemektedir. Ayrıca WFP'nin, Sudan'ın yıllık buğday üretimini iki katından fazla artırmayı hedefleyen projesiyle tarımsal verimliliği artırmak için çiftçileri destekleme çalışmalarını yürütemediği veya insanların geçim kaynaklarını

yeniden inşa etmelerine yardımcı olamadığı belirtilmiştir. Yaşanan çatışmalarda trajik şekilde üç WFP çalışanının çapraz ateş sonucu hayatını kaybettiği ve iki çalışanın ise ağır yaralandığı bildirilmiştir. WFP'nin personeli, ofisleri, araçları, ekipmanları ve gıda stokları doğrudan ateş hattında kalmıştır.

Uluslararası toplum adına WFP tarafından yönetilen BM İnsani Yardım Hava Servisi (UNHAS) ise görevden çekilmiştir. UNHAS Sudan'da 30'dan fazla noktaya uçmakta ve yılda yaklaşık 26,000 yolcu ve hafif insani kargo taşımaktaydı. Hartum Uluslararası Havaalanında bir uçak tamir edilemeyecek şekilde hasar görürken, en az on araç ve altı gıda kamyonunun ise çalındığı raporlanmıştır. Nyala ve Güney Darfur'daki WFP misafirhaneleri, ofisleri ve depoları istila edilmiş ve yağmalanmış, aç insanlar için tutulan 4.000 metrik tona yakın gıda ise kaybolmuştur. WFP organizasyonu Sudan'da devam eden çatışma durumunun biran önce sonlanması ve ülkede aksayan insani yardım faaliyetlerinin tekrardan işlevsel hale gelmesi için tüm dünyaya çağrıda bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı, acil durumlarda hayat kurtaran ve gıda yardımını çatışma, afet ve iklim değişikliğinin etkilerinden kurtulan insanlar için barış, istikrar ve refaha giden bir yol inşa etmek için kullanan dünyanın en büyük insani yardım kuruluşu olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Erişim: <https://www.wfp.org/news/wfp-warns-sudan-fighting-could-plunge-millions-more-hunger>

Anahtar Kelimeler: Sudan, Dünya Gıda Programı, Çatışma, Açlık

3. Son Nüfus Sayımı Verilerine Göre Büyük Kentsel Alanlarda Pandemi Kaynaklı Nüfus Azalması Yavaşlıyor veya Tersine Dönüyor / Brookings (ABD)

Covid-19 salgınının ilk aşaması, ABD'nin en büyük şehirleri ve çoğu metropol alanı nüfusuna zarar vermiştir. Salgının en yoğun olduğu yıl boyunca (Temmuz 2020'den Temmuz 2021'e kadar), yurt dışından gelen göç sayısının azalması, daha fazla ölüm ve daha az doğum oranı nedeniyle ulusal nüfus artışı düşük seviyeye gerilemiştir. Ancak, kentsel alanlarda nüfus sayısındaki düşüşe en büyük katkıyı ABD içinde yaşayanların

şehirlerden banliyölere ve uzak alanlara taşınma faaliyeti yapmıştır. 2021 yılı temmuz ayından 2022 temmuz ayına kadar olan dönem için yeni açıklanan nüfus sayımı verileri, kent merkezleri ve metropollerdeki keskin nüfus kayıplarının azaldığını ve bazı durumlarda nüfus artışına dönüştüğünü göstermektedir.

Yeni açıklanan nüfus verileri, birçok kentsel merkez ilçenin ve büyük metropol alanlarının son bir yıl içinde göçten önemli ölçüde faydalandığını, bazı durumlarda ABD'nin bazı bölgelerinde devam eden iç göçe karşı koyduğu ve bazı bölgelerde ise iç göçün azaldığını göstermiştir. Gelen güncel verilere bakıldığında önceki yıl yaşanan pandemi kaynaklı göç ve nüfus azalışının artık doğal artış ile (doğumların ölümlerden fazla olması) hafiflemeye başladığı görülmüştür. Göç politikası, hükümetin kontrol edebileceği ve yalnızca ülke nüfusunu değil, aynı zamanda büyük şehir merkezlerinin nüfusunu da yenilemek için bir araç olarak kullanabileceği bir unsurdur. Amerika'da kent merkezlerinin geleceğine ilişkin bu ve benzeri pek çok soru varlığını sürdürmektedir; ancak yeni verilerde ortaya çıkan eğilimler, salgın öncesi demografik kalıplara geri dönüşün hala mümkün olduğunu göstermektedir. Yazının devamında yıllık nüfus artış – azalışları ve göç miktarları grafik olarak paylaşılmıştır.

Erişim: <https://www.brookings.edu/research/pandemic-driven-population-declines-in-large-urban-areas-are-slowing-or-reversing-latest-census-data-shows/>

Anahtar Kelimeler: Pandemi, İstatistik, Nüfus, Göç, ABD

E. TEKNOLOJİ

1. Yapay Zekâ Araştırmalarını Askıya Alabilir Miyiz? / Heartland Institute (ABD)

Son dönemde gündemden düşmeyen yapay zekâ sahnesinde bu defa Elon Musk, Steve Wozniak ve Emad Mostque, son teknoloji yapay zekâ araştırmalarının askıya alınması çağrısında bulunan bir mektubu imzalamışlardır. Bu olay, yapay zekâ çalışmalarının ne kadar kontrol gerektirdiği, durdurup durdurulamayacağı ve diğer ülkelerin araştırmalarına devam etmeleri durumunda neler olabileceği sorularını beraberinde getirmiştir. İmzalanan mektupta yapay zekanın gelişimine bağlı olarak ortaya çıkabilecek işlerin otomatik hale gelmesi, insanların işlevsizleşmesi gibi sorunlar ve yapay zekanın gelişimi nedeniyle medeniyetin kontrolünü kaybetme endişeleri dile getirilmiştir. Aynı zamanda güçlü yapay zekaların pozitif yönleri tam anlamıyla anlaşıldığında ve riskli tarafları tümüyle kontrol edilebilir hale getirildikten sonra geliştirilmeye devam edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Mektuptan yola çıkılarak yapay zekâ araştırma geliştirme alanında güvenliğin sağlanabilmesi için sigorta ve piyasa güçlerinin kullanılması önerilmiştir. Ancak, olası bir kötü yapay zekâ senaryosunda doğacak potansiyel bir felaketin sonuçları bütün sigorta endüstrisini kolayca batırabileceği söylenmiştir. Bu nedenle yapay zekâ araştırmalarının yasaklanma olasılığı incelenmiştir. Fakat, Amerika bu araştırmaları yasaklasa bile, Çin gibi diğer ülkelerin araştırmaya devam edeceği gerçeğiyle yasaklamanın mümkün olmadığı vurgulanmaktadır. Bu nedenle, yapay zekâ araştırmalarının güvenli ve etkili bir şekilde sürdürülmesi için, bu konuda öncü araştırmacıların toplanarak deneyler için gerekli güvenlik protokollerini belirlemeleri önerilmiştir.

Erişim: <https://heartland.org/opinion/can-we-halt-research-into-artificial-intelligence/>

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Elon Musk, Teknoloji, Amerika, Çin, Güvenlik

2. Yapay Zeka Bilişimi, Kültürü ve Tarihin Akışını Nasıl Değiştirebilir / The Economist (ABD)

Yapay zeka, son birkaç yıldır kendini varoluşsal risk konusuna adanmış olan küçük ama büyüleyici ve hakkında çok şey yazılan, akademisyen zümresinin düşüncelerinde büyük bir yer tutmaya başlamıştır. Yapay zeka düzyazı, şiir ve kod, görüntü, ses ve video üretebilirken aynı zamanda örüntülere dayalı tahminlerde bulunabiliyor. Eleştirmenlerin yapay zeka ve tehlikeleri hususunda uyarmasına rağmen bazı kesimler bunların "medeniyeti kontrol etme" ya da "bizim yerimizi alma" temelini oluşturmadığına inanmaktadır. İnsan seviyesinde konuşma ve dili anlama yeteneğine sahip bilgisayar programları, insanüstü veri özümleme ve örüntü tanıma güçleriyle dolu bir dünyaya geçiş yeni başlamıştır. Yapay zekanın mevcut ilerleme hızı yavaşlarsa (ki yavaşlayabilir) ya da temel gelişmelerin sonuna gelmiş olsa bile (ki bu pek olası görünmüyor) tarihte bir dönüm noktası niteliğindedir. Yapay zeka konusunda birbiriyle bağlantılı ancak birbirini dışlayan iki endişe gündeme gelmektedir; yapay zekaların, bilim insanlarının henüz algılayamadığı bir tür iç işleyişe sahip olması ya da herhangi bir içsel anlayış olmaksızın sosyal dünyada insan olarak geçmenin mümkün olması.

Günlük yaşam söz konusu olduğunda, insanoğlu Kopernik, Darwin ve Freud'a karşı oldukça esnek olduğunu kanıtlamıştır. İnsanların hala tanrılara, ruhlara ve özelliğe inanmakta ve karşıt bilimle ilgili çok az endişe duymakta oldukları belirtilmiştir. İnsanlar aynı anda bir şeyin canlı olmadığını fark edebilir ve ona canlıymış gibi davranabilmektedir. Bazıları bunu çok ileri götürecek ve Freud'un fetişistik olarak adlandıracağı sorunlu bağlar kuracaktır. Ancak, sadece birkaç hassas ruh, kendilerini varoluşsal -ama kişisel- bir uçuruma bakarken bulacak ve görünüşteki düşüncelerinin tümünün boşa olduğu ihtimaliyle uyanacaktır.

Erişim: <https://www.economist.com/essay/2023/04/20/how-ai-could-change-computing-culture-and-the-course-of-history>

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Freud, Gelecek

F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER

1. KIEL Institute for The World Economy

İklim Değişikliğinin Azaltılmasında Kamu Araştırma ve Yenilik Önlemlerinin Rolü

- **Seminer (12.05.2023)**

Programda, sera gazı emisyonlarının azaltılmasında kamu Araştırma ve İnovasyon desteğinin rolü ile ilgili devam eden araştırmaları tartışmak üzere ekonomistler ve araştırmacılar bir araya gelecektir. Program, Alman Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı tarafından finanse edilen bir projenin parçası olarak kamu Ar-Ge desteğinin ekonomik yeşil dönüşüm üzerindeki etkisini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Erişim: <https://www.ifw-kiel.de/institute/events/seminars-workshops/the-role-of-public-research-and-innovation-measures-on-mitigating-climate-change/>

2. Institute of Development Studies

Yok Oluş ya da Yenilenme: İnsan, Hayvan ve Gezegen Sağlığı için Gıda Sistemlerini Dönüştürmek

- **Hibrit Etkinlik (12.05.2023)**

Compassion in World Farming, küresel gıda sistemi dönüşümüne ilişkin çözümleri paylaşmak üzere iki günlük uluslararası bir konferansa ev sahipliği yapacaktır. 11-12 Mayıs 2023 tarihlerinde Londra'da düzenlenecek olan Extinction or Regeneration konferansı, bireylere, kuruluşlara, şirketlere ve diğer uzmanlara küresel gıda ve tarım sistemlerimizi daha iyi insan, hayvan ve gezegen sağlığı için dönüştürmeye yönelik çözümler sunma fırsatı sunacaktır. Konferansta ilham verici konuşmacıların yer alacağı genel oturumlar, yuvarlak masa tartışmaları, ağ oluşturma ve iş birliği ve değişimi

katalize etmek için kolaylaştırılmış eylem atölyeleri yer alacaktır. IDS Direktörü Melissa Leach'in de aralarında bulunduğu IDS uzmanları etkinlikte sunum yapacak ve insan-hayvan etkileşimlerinin kısmen tarımsal gıda sistemleri nedeniyle nasıl değiştiğini inceleyecektir. Diğer konuşmacılar arasında ekoloğ ve yazar Carl Safina, dünyaca ünlü akademisyen, çevre aktivisti ve yazar Dr. Vandana Shiva ve çok satan yazar ve film yapımcısı Profesör Raj Patel yer almaktadır.

Erişim: <https://www.ids.ac.uk/events/extinction-or-regeneration-transforming-food-systems-for-human-animal-and-planetary-health/>

3. WILSON CENTRE

Yaralanmış Dünya: W.E.B. DuBois ve Birinci Dünya Savaşı

- Çevrimiçi Etkinlik (15.05.2023)

W. E. B. Du Bois, 20 yılı aşkın bir süre boyunca Siyahların I. Dünya Savaşı'na yaptıkları katkıyı eksiksiz bir şekilde yazmak için çaba sarfetse de hiçbir zaman bunu tamamlayamamıştır. Chad Williams, Du Bois'in bu önemli çalışmayı tamamlamak için yaptığı başarısız girişimlerin anlatılmamış hikayesini paylaşarak, savaşın tarihi ve acı hatıralarıyla yüzleşme mücadelesinin yanı sıra 20. yüzyılda Siyahlar için ırk ve demokrasinin önemine yeni bir ışık tutmaktadır.

Washington Tarih Semineri, Eric Arnesen (George Washington Üniversitesi) ve Christian Ostermann'ın (Woodrow Wilson Merkezi) eş başkanlığında Amerikan Tarih Derneği ve Woodrow Wilson Merkezi Tarih ve Kamu Politikası Programı tarafından ortaklaşa düzenlenmektedir.

Erişim: <https://www.wilsoncenter.org/event/wounded-world-web-dubois-and-first-world-war>

4. The Australia Institute***Dr Sophie Scamps ile 'Eşe-Dosta İş' Kültürüne Son Veriyoruz*****- Web Semineri (17.05.2023)**

Bağımsız Milletvekili Dr. Sophie Scamps'ın federal siyasetteki 'eşe dosta iş' (insan kayırma) kültürünü sona erdirmek üzere tasarladığı yeni yasa tasarısını tartışmak üzere web semineri düzenlenmektedir. Tasarı, hükümetin önemli kamu atamaları için şeffaf ve bağımsız bir süreci yasalaştırmayı ve atamalar için altın bir standart oluşturmayı amaçlamaktadır.

Erişim: <https://australiainstitute.org.au/event/ending-the-jobs-for-mates-culture-with-dr-sophie-scamps/>

5. Institute for Policy Studies***Kurgu Gelecek İçin Yeni Anlatıları Nasıl Şekillendirebilir?*****- Webinar (19.05.2023)**

IPS yönetici direktörü ve ödüllü roman yazarı Tope Folarin, IPS araştırmacısı Chuck Collins ile yeni romanı Altar to an Erupting Sun hakkında bir söyleşi gerçekleştirdi. Roman, son kırk yılın güçlü ABD toplumsal hareketlerinin birçoğuna bakıyor ve aynı zamanda iklim bozulmasını ele almak için ortaya çıkan hareketler hakkında spekülasyon yapacağı konuşulanlar arasında yer almaktadır. Kitap etkinliği olarak gerçekleştirilecek olup Zoom programı üzerinden yapılacaktır.

Erişim: <https://ips-dc.org/events/poweroffictioninsocialchange/>

6. WILSON CENTRE***Diğer Büyük Oyun: Kore'nin Açılışı ve Modern Doğu Asya'nın Doğuşu*****- Çevrimiçi Etkinlik (22 Mayıs 2023)**

Rusya ve İngiltere arasında 19. yüzyılın büyük bir bölümünde yaşanan Büyük Oyun mücadeleleri gibi, Doğu Asya'da Kore yarımadasının kontrolü üzerine yaşanan "diğer" Büyük Oyun da yirminci yüzyılın başında bölgesel güçler arasında kalıcı rekabete ve kan dökülmesine yol açmıştır. Washington Tarih Semineri, Eric Arnesen (George Washington Üniversitesi) ve Christian Ostermann'ın (Woodrow Wilson Merkezi) eş başkanlığında, Amerikan Tarih Derneği ve Woodrow Wilson Merkezi'nin Tarih ve Kamu Politikası Programı tarafından ortaklaşa düzenlenmektedir. Akademik yıl boyunca haftalık olarak toplanılmaktadır.

Erişim: <https://www.wilsoncenter.org/event/other-great-game-opening-korea-and-birth-modern-east-asia>

7. Centre For Cities***Ofis Politikaları: Londra ve Evde Çalışmanın Yükselişi*****- Etkinlik (24.05.2023)**

Hibrit çalışmanın Londra ekonomisi üzerindeki etkisini araştıran yeni bir raporun lansmanı için etkinlik düzenlenmektedir. Tartışmalar, pandemi sonrası çalışma modellerinin şehirdeki üretkenlik, ulaşım ve emlak üzerindeki etkisini inceleyecek ve bunun Londra'nın küresel ekonomideki yeri için ne anlama geldiğini ele alınacaktır.

Erişim: <https://www.centreforcities.org/event/office-politics-london-and-the-rise-of-home-working/>